

П'єса П.І. Чайковського "Нова лялька" (цикл "Дитячий альбом")

Бесіда зі слухання музики

Ми живемо у світі почуттів, відчуваємо стан інших людей, переймаємося їхніми емоціями. Часто почуття дуже важко передати словами та й не завжди хочеться це робити. А от рухи, голос, очі, вираз обличчя якнайкраще розповідають про них.

Чудово передавати почуття вміє музикант. Саме так: у музики є свій особливий настрій, от тільки треба вміти його зрозуміти. Композитори та виконавці передають настрій музики так, щоб інші люди могли його відчути. Хтось здивується: "Настрій може бути тільки у людини! Чи може бути настрій у музики?" Звичайно, музиканти можуть майстерно передавати настрій, записаний нотами. Композитори можуть створювати навіть музичні історії. Головними персонажами однієї з таких історій стали іграшки. Послухаймо, відчуймо настрій музики, поміркуймо!

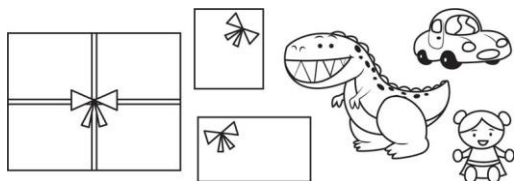
Ось вона — така бажана, така очікувана, така вже улюблена — нова лялька. З чого починається радість? Батьки принесли нову лялечку в гарній коробці, її ще не видно, але дитина знає, що іграшка вже є, чекає тільки на неї, вона вже її, тільки її і більше нічия.

Часто спочатку ми бачимо коробку, а вже потім подарунок. Чи можна за виглядом коробки здогадатися, що в ній? Виконаємо завдання та поміркуємо.

Завдання з робочого зошита (частина 2, завдання 2, с. 62)

З'єднайте лінією кожен подарунок з коробкою, у яку його слід покласти.

- Чому ви саме так виконали завдання?
- Оформіть коробки відповідно до обраного подарунка.
- Що саме варто врахувати, щоб вибрати коробку для подарунка?
- Уявіть, що ваш приятель отримав подарунок в одній з цих коробок. Чи зрозуміє він, що в ній? Чому?
- Чи варто оформлювати коробку так, аби було зрозуміло, що саме в ній? Поясніть свою відповідь.

Роздивіться з малятами картину Дональда Золана.

- Що на ній зображено?
- Так, дівчинка отримала подарунок. Коли вона його відкриває?
- Що відчуває?
- Про що думає? Про що мріє?
- Як гадаєте, чи чекала дівчинка подарунка? Якого?
- Чи вже здогадалася, що в коробці?

Подивіться, як обережно дівчинка відкриває подарунок, немов розтягує задоволення від передчуття очікуваного.

- Як художник зобразив задоволення дівчинки? Передчуття свята?
- Які барви використав майстер? Як ви думаєте, чому саме такі?

А тепер послухаймо п'єсу П. І. Чайковського "Нова лялька".

Мелодія розгортається поступово, але дуже стрімко, саме так зростає і почуття радості, воно стає дедалі впевненішим. І ось стає домінуючим: "Радійте всі!". Музика стає більш стрімкою, мелодії захлинаються, намагаються випередити одна одну. Це дитинка намагається якомога швидше розповісти всім про свою неймовірну радість. Залишається тільки маленька невпевненість — а раптом у коробці не та лялька: саме такої в магазині вже не було або хтось переплутав, хтось помилився... "Та ні: жодної помилки бути не може! У коробці саме моя лялечка, та, на яку я так чекала!" — швидко летять думки дитинки. Вже розплутана остання мотузочка, нарешті коробку можна відкрити: ось та сама очікувана лялечка — найкраща, найбажаніша, найулюбленіша.

- Опишіть музику. Яка вона?
- Що хочеться робити під цю музику?
- Що зараз робить дитинка?
- Чи сподобалася їй нова лялечка?

У музиці радість і захоплення. Маля рвучко схопило нову лялечку, міцно обняло, на мить затамувало подих від захоплення. “Спочатку так хочеться побути з лялечкою самій, вже потім покажу друзям”, — стрімко міркує дитинка.

- Яка нова іграшка?
- Покажіть рухами дії дитинки.
- Який у неї зараз вираз обличчя?

У музиці вже немає сумнівів, лише впевненість — це саме та лялечка і вона моя!

- Мелодія у п'єсі повторюється. Та чи однаково?
- Чому посередині музики мелодія ніби на мить відпочила?

До нової ляльки вся увага, найкраще місце на полиці, найкраще вбрання, місце у ліжечку... Саме з цією іграшкою дитина проводить весь вільний час: бере її на прогулянку, віддає їй найкращу роль у своїх іграх, довіряє їй найпотаємніші думки, засинає і прокидається разом з нею...

- Покажіть рухами, як дитинка з гордістю показує нову лялечку друзям. Що вона при цьому розповідає?
- Як ви вважаєте, чи всім сподобалося таке ставлення до нової лялечки?
- Чи не розпалила мимоволі дитина заздрощі інших? Чому так може статися?
- Кого може образити радість дівчинки від нової іграшки?
- Як тішитися, не ображаючи інших?
- Чи можна радіти не лише власним успіхам, а ще й чужим?
- Кажуть “розділи радість із другом”. Як це можна зробити? Кому це потрібно?
- Чи може бути нерозділена з іншим радість повною?
- Чому кажуть, що “старий друг ліпший за нових двох”?

Коли діти вже добре знають музику, запропонуйте їм порівняти різні варіанти її звучання — у виконанні оркестру і соло на роялі.

- Де грає один музичний інструмент? А де грає оркестр?
- Які музичні інструменти чутно краще?
- Яке виконання подобається тобі найбільше?